Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lisälausunto koskien lausuntoani (11.12.18) hallituksen esityksestä laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 88/2018)

Lakivaliokunnan pyynnön perusteella täydennän lausuntoani.

Selvityspyyntö kohdistui lausunnossani lapsen kuulemista koskevien kommenttieni 10 ja 15 yhteensopivuuden selvittämistarpeeseen.

> 10.Kuulemiseen tuomioistuimessa tulisi varata kertakuulemista enemmän aikaa, jotta lapsen olisi mahdollista ilmaista mielipiteitään ja turvattaisiin laadukas kuulemistulos.(Perustelu 4).
>
> 15..Kuulemisessa tulisi pyrkiä välttämään lapsen uudelleen kuulemisesta muissa kuin mahdollisissa välttämättömissä tapauksissa. Kun kuulemista samassa asiassa olisi jo tapahtunut sosiaalihuollon toimesta esimerkiksi lastenvalvojan, perheneuvolan, perheasiain sovittelijan, olosuhdeselvittäjän tai lastensuojelun sosiaalityöntekijän toimesta tulisi uudelleen kuulemisesta pidättäytyä perusteluna sekä lapsen psyykkinen suojelu että yhteiskunnan resurssien säästö.

Edellä kuvatuista kannanotoistani mahdollisesti muodostuvan ristiriidan oikaisemiseksi totean seuraavaa.

> Milloin päädyttäisiin tuomioistuimessa kuulemiseen, sen tulisi aina sisältää riittävästi aikaa ja tapaamisia, aina enemmän kuin kerran. Tarve perusteelliseen ja laadukkaaseen kuulemiseen tuomioistuimessa syntyy siitä, että menettely kohdistuisi pieneen mutta problematiikaltaan hyvin komplisoidussa tilanteessa eläneiden lasten edun selvittämiseen (taustalla usein pitkäaikainen ja jyrkkä vanhempien konflikti, jonka kohteena lapsi on joutunut elämään), jossa lapsen pysyvän ja itsenäisen mielipiteen selvittämiseksi tarvitaan aikaa luoda luottamuksellista suhdetta lapseen turvallisessa menettelyprosessissa ja lisäksi riittävää asiantuntemusta ja ammattitaitoa. Ehdotukseni on, että lapsipsykologinen asiantuntemus ja ammattitaito olisi käytettävissä tuomarin työskentelyn rinnalla. Koska lapsen ilmaisujen ymmärrys ja johtopäätöksen teko edellyttää lapsen kuulemisen analysointia osana perhe- ja oikeudenkäyntikontekstia, olisi moniammatillinen työskentely tuomari-psykologi -työparina perusteltua. Kyseisessä tehtävässä voisi käyttää (lisäkoulutettua) asiantuntija-avustaja-psykologeja, mutta tällöin asiantuntija-avustajan rooli ja asema tulisi olla laajempi kuin lakiehdotuksessa kuvattu.

Uudelleenkuulemista koskevassa kommentissani (kohta 15) tarkoitin viitata lakiehdotuksessa kuvattuun tilanteeseen, jossa tuomioistuimessa päädyttäisiin kuulemiseen mutta se tehtäisiin vain kertakuulemisella ja prosessiin vain suppeassa työroolissa osallistuvan asiantuntijan avulla. Kertakuulemisella ei päästäisi kyseessä olevissa voimakkaan ristiriidan tilanteissa riittävän perusteelliseen kuulemistulokseen, jolloin se sekä kuormittaisi lasta että resursseja.

Jos tuomioistuimessa olisi moniammatillinen (juridiikka ja psykologia) kokoonpano, voisi sosiaalitoimen eri menettelyissä tehtyä materiaalia analysoimalla saada ymmärrystä lapsen tilanteesta asiakirjojen ja selvitysten kautta ja sen perusteella tehdä mahdollinen kuulemissuunnitelma ja -toteutus yksilöllisesti.

Kuultuani OTT HanneleTolosen asiantuntijakuulemisen 11.10.18 kuulemistilaisuudessa totean samanlinjaiset näkemyksemme lapsen edun tarpeisiin määrättävän henkilön tarpeesta ja hänen oikeudellisen asemansa määrittelytarpeesta (Tolosen asiantuntijalausunnon s 4 ja 8).

Järvenpäässä 12.10.18

Päivi Mäntylä-Karppinen

PsL, psykoterapian erikoispsykologi

Järvenpäässä 12.10.2018

Päivi Mäntylä-Karppinen

PsL, psykoterapian erikoispsykologi